

ECS Bulletin Social Sciences Group

Halfjaarlijks informatiebulletin van de leerstoelgroep Educatie- en competentiestudies

Hollandseweg 1 - Bode 68

6706 KN Wageningen

Tel.: 0317-484343

Fax: 0317-484573

www.wageningenur.nl/ecs

Woord vooraf

In dit nummer van het ECS Bulletin treft u weer het laatste nieuws aan vanuit de leerstoelgroep Educatie- en competentiestudies. Ik zal de resultaten van de midterm review kort aanstippen, en daarna diverse ontwikkelingen binnen de leerstoelgroep bespreken.

WASS Midterm review onderzoek

Eerst dus de midterm review van het onderzoek van de WASS (Wageningen graduate school for the Social Sciences). In 2012 hebben de deelnemende leerstoelgroepen hun zelfstudies vervaardigd en ingediend bij de WASS. Over de zelfstudie van ECS heb ik in het vorige nummer al gerapporteerd. We waren toen vooral verrast door de hoge citatie- en impactscore van ECS binnen alle wetenschapsgebieden en de sociale wetenschappen. We kennen (nog) geen benchmark in het onderwijskundig onderzoek wereldwijd (tenminste niet de CI- en RI-scores van ECS ten opzichte van ons wetenschapsgebied), maar binnen de social sciences horen de publicaties van ECS tot de top (slechts 3% scoort hoger dan ECS). Het gesprek met de midterm review commissie verliep uitstekend. Het resultaat van de beoordeling is positief. In de midterm review zijn geen cijfers gegeven voor de vier beoordelingscriteria (kwaliteit, productiviteit, relevantie en vitaliteit van het onderzoek), maar tijdens het gesprek werd gezegd dat niets de groep in de weg staat om vijven te gaan scoren. Een fantastische opsteker natuurlijk. In het midterm review rapport van januari 2013 staat dat de groep op het gebied van onderzoek een opmerkelijke ontwikkeling heeft doorgemaakt, dat de groep hoog gewaardeerde posities heeft verworven in prestigieuze fora, en dat ze toegang heeft tot de meest relevante nationale en mondiale netwerken om nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan. Wat betreft de productiviteit van de groep is de midterm review commissie van mening dat deze op alle gebieden sterk is gebleven; de inverdiencapaciteit wordt als goed bestempeld. Ten aanzien van de maatschappelijke relevantie wordt gezegd dat ECS zich richt op de grote uitdagingen waar internationale organisaties voor staan. De keuze voor 'competentie' als het centrale concept van onderzoek, garandeert volgens de commissie verdere ontwikkeling. De vitaliteit en haalbaarheid van het programma wordt ook positief beoordeeld en er wordt geconcludeerd dat de groep sterk en innovatief is. Kijkend naar de toekomst wordt opgemerkt dat de groep '...has all the capacity to make

the future they want, and to reach outstanding results'. Het hoeft geen nader betoog dat de groep bijzonder verheugd is met dit beoordelingsresultaat en dat dat wordt ervaren als een erkenning van het vele harde en goede werk dat door alle medewerkers is en wordt verricht. De volgende stap in de onderzoeksbeoordeling van de leerstoelgroep is de eigenlijke peer review over de jaren 2009-2014. De tijd gaat snel, en over ruim twee jaar zal het volgende Self Evaluation Report moeten worden opgesteld voor de volgende peer review in 2015. Gezien de recente successen twijfel ik er niet aan of dat wordt weer een mooie beoordeling.

NWO-subsidie en wetenschappelijke publicaties

Wat betreft de recente successen noem ik als eerste dat ECS een NWO-subsidie toegekend heeft gekregen, en wel in de PRO-ronde Samenhangende onderzoeksprojecten 2012-2013. Een knappe prestatie van het team dat zich hier voor heeft ingezet bestaande uit Piety Runhaar en Renate Wesselink van ECS, Rob Poell en Marianne van Woerkom van de Universiteit van Tilburg en Audrey Janssen-Seezink van Fontys Hogeschool. Er waren in deze ronde in totaal zeventig voorstellen ingediend. Daarvan zijn er uiteindelijk slechts zes goedgekeurd. Een groot compliment is hier op zijn plaats. De titel van het project is 'Team learning within the context of educational innovation.' Het onderzoek gaat over de vraag hoe teamleren leidt tot collectieve leeropbrengsten in het middelbaar beroepsonderwijs in termen van de volledige implementatie van competentiegericht beroepsonderwijs en betere studentuitkomsten. Zoals wellicht bekend richt een belangrijk deel van het onderzoek van ECS zich al jaren op belangrijke vraagstukken het (groene) beroepsonderwijs. De beoordelingscommissie heeft onder meer gezegd: 'De keuze om teamleren als focus van onderwijsvernieuwing te behandelen en dat te doen met kennis en inzichten uit de groepsdynamiek en human resources development, is vernieuwend en kan volgens de commissie belangrijke inzichten opleveren over het leren van docenten gekoppeld aan werken in teams en aan de werkcontext.' We gaan de komende jaren met vereende krachten aan het werk om van dit project een succes te maken. Van belang is ook te vermelden dat het publicatiebeleid van de leerstoelgroep het gewenste effect heeft. Dat blijkt al uit de bovengenoemde citatie- en impactscores, maar wellicht dat een paar concrete voorbeelden duidelijk maken waar de groep momenteel staat. Voorafgaand aan de vorige peer review is besloten dat de groep zich naast het reguliere werk voor de

onderwijspraktijk ook zou gaan richten op wetenschappelijke publicaties met hoge impact. In het promotie-project van Omid Noroozi heeft ECS zich daarop expliciet gericht. De lijn van onderzoek, die was ingezet onder leiding van Dr. Frank de Jong met het promotieproject van Dr. Else Veldhuis-Diermanse, en die is doorgezet in het promotieproject van Dr. Hossein Mahdizadeh, en nu ook een vervolg krijgt in het promotieproject van Vitaliy Popov, is succesvol gebleken. Het werk van Omid is gepubliceerd in tijdschriften met heel hoge impact. Dr. Piety Runhaar deed daar recent nog een scheepje bovenop door als co-auteur van een artikel over het onderzoek uit haar vorige baan aan de Universiteit Twente de nummer één van de tijdschriften in de rubriek Education and Education Research te bereiken. Gezien de kwaliteit van het huidige onderzoek, de vele promotieprojecten die nu lopen, en de uitstekende begeleiding van die projecten door de zittende staf, verwacht ik dat ECS de komende jaren een solide positie verwerft in de top van de onderwijskundige tijdschriften. Maar ook andere gebieden laat ECS niet onbetuigd. Het ligt welhaast voor de hand dat ECS ook goed scoort in Urban studies (een nummer 1 publicatie), Agriculture, multidisciplinary (een nummer 2 publicatie), Agronomy (een nummer 4 publicatie), Environmental studies (een nummer 6 publicatie), etc. Dit laat zien dat het werk van ECS innovatief is en multidisciplinair; dit onderzoeks- en publicatiebeleid wordt sterkt bepleit, al is het niet zonder risico, omdat mono-disciplinair onderzoek gemakkelijker tot een hogere impact en productiviteit leidt, maar de groep is van mening dat onderwijskundig onderzoek per definitie interdisciplinair is, omdat het uitgaat van (relevante en belangrijke) onderwijsproblemen in de praktijk.

Ontwikkelingen in het onderwijskundig landschap in Nederland

Het bovengenoemde zeg ik met enige nadruk, omdat er behoorlijke verschuivingen gaande zijn in het onderwijskundig landschap in Nederland. Wat te denken van de implosie van de Faculteit der Toegepaste Onderwijskunde van de Universiteit Twente, voorheen mijn gewaardeerde werkgever. Nadat de faculteit is geïntegreerd in de faculteit Gedragwetenschappen en het teruglopend aantal studenten in de Bacheloropleiding Toegepaste Onderwijskunde, is die opleiding nu opgeheven en uit gefaseerd. Wat overblijft is een vakgroep Onderwijskunde waarvan de toekomst in mijn optiek onduidelijk is. Op veel plekken elders in het land kampt de onderwijskunde met teruglopende studentenaantallen. Er zijn nu nog twee Bachelor-opleidingen en zes Masteropleidingen. Er zijn diverse commissies geweest die geadviseerd hebben over de toekomst van de onderwijskunde, of onderwijsleerwetenschappen, en ook de Onderwijsraad heeft daar een rapport over uitgebracht. Het algemene gevoel is dat het onderwijskundig onderzoek, alsmede de onderwijsinnovatie, te versnipperd is, dat de doorwerking van het onderwijskundig onderzoek naar de onderwijspraktijk te beperkt is, en dat vernieuwing te weinig wordt gebaseerd op goed onderwijskundig onderzoek. Vandaar het pleidooi voor meer samenhang in het onderzoek, en de oprichting van het Nationaal Regie-organ Onderwijsonderzoek, een organisatie onder NWO, waarin – althans dat is de bedoeling – diverse subsidiestromen voor onderwijsinnovatie en –onderzoek worden samen gebracht. Er zullen drie stromen onderzoek worden geprogrammeerd, één voor strategisch, één voor praktijkgericht en één voor

fundamenteel onderzoek. Of dat een verstandige keuze is, waag ik te betwijfelen. In Wageningen hebben we goede ervaringen met het combineren van de drie soorten onderzoek rondom dezelfde kernproblemen in het (groene) onderwijs. Als vervolg en in samenhang met deze ontwikkelingen is er momenteel een stuurgroep Sectorplan Onderwijswetenschappen aan de slag, die een soort van Taakverdeling- en Concentratieoperatie zal gaan voorstellen. Geen eenvoudige opgave gezien de belangen van alle partijen, maar voor ECS hopelijk een kans om daarbij aan te sluiten, en om daarin mee te doen op de gebieden beroepsonderwijs, de bedrijfsopleidingen, diverse soorten educatie (natuur, milieu, duurzaamheid, voeding, gezondheid, lifestyle), onderwijsontwikkelingssamenwerking, en het leren van professionals in de sector. Het laatste is van belang in het kader van het Topsectorenbeleid en de Human Capital Agenda's van betreffende topsectoren.

Minorenbeleid en heraccreditatie minor Educatie

Ander nieuws vanuit Wageningen betreft de wijziging in het beleid van minoren en de heraccreditatie van de minor Educatie. Het gewijzigde beleid met betrekking tot de minoren in Wageningen is dat studenten moeten kiezen voor thematische of doorstroomminoren. Thematische minoren bestaan uit een aantal samenhangende vakken, doorstroomminoren zijn bedoeld om de aansluiting op bepaalde master-opleidingen te vergemakkelijken. Het is in de toekomst niet meer mogelijk dat studenten eigen minoren samenstellen, d.w.z. dat zij kiezen voor een aantal vakken die zijzelf interessant vinden en daar een naam aan verbinden. Ze mogen nog wel één vak van een minor uitwisselen met een ander vak, maar de strekking en titel van de minor blijft dan hetzelfde. Tot op dit moment is het zo dat ongeveer de helft van de minoren door studenten zelf samengestelde vakkenpakketten zijn, die inhoudelijk wel zijn beoordeeld en goedgekeurd door de examencommissie en die ook een eigen naam kregen, die diende af te wijken van de namen van de beschreven minoren. Het is nog niet bekend of dit beleid zal bevorderen dat meer studenten zullen deelnemen aan de minor Educatie (landelijk ook wel 'de educatieve minor' genaamd).

Wat betreft de heraccreditatie van de minor Educatie, dat proces loopt momenteel. De zelfstudie wordt nu voorbereid. Er was even sprake van dat de minor Educatie zou worden meegenomen in de heraccreditatie van de Bacheloropleiding Biologie, maar daar is uiteindelijk toch niet voor gekozen. De minor wordt, net zoals bij andere universiteiten die geen eerstegraads lerarenopleiding hebben, zelfstandig geheraccrediteerd. Er wordt parallel aan de voorbereiding van de heraccreditatie een project uitgevoerd om te bezien op welke wijze de deelname van studenten uit Wageningen University aan de minor en de eerstegraads lerarenopleiding, met name in de tekortvakken, kan worden bevorderd. Het Wageningse project maakt deel uit van een landelijk project op dit gebied. In Wageningen merken we dat landelijk veel aandacht is voor de universitaire lerarenopleiding en dat minister Bussemaker hoge verwachtingen heeft van de inspanningen van de universiteiten ten aanzien van het opleiden van leraren, niet alleen in kwantitatief, maar ook in kwalitatief opzicht. Het bovengenoemde Sectorplan Onderwijswetenschappen besteedt ook aandacht aan de lerarenopleiding (zowel op universitair als HBO-niveau, al valt de HBO-lerarenopleiding uiteraard niet onder de verantwoordelijkheid van de universiteiten).

Stimulering Groen onderwijs

Een ander dossier dat ECS, en het gehele groene onderwijs, bezighoudt betreft de bezuiniging op de Groene + middelen. Dat zijn middelen die zijn ingezet voor de financiering van specifieke instrumenten van het ministerie van EZ ter bevordering van de innovatie van het groene onderwijs. Dat zijn bijvoorbeeld de KIGO-regeling, de WURKS-regeling, de regeling praktijkleren en de regeling lectoraten in het groene HBO. Zoals in het groene onderwijs algemeen bekend is, vecht het groene onderwijs deze bezuiniging aan omdat een deel van de gelden zijn gericht op het uitvoeren van reguliere taken, en dus behoren tot de reguliere bekostiging van het groene onderwijs. Op dit moment is er een beleidsevaluatie van de regelingen gaande, waar eind dit jaar een rapportage van wordt verwacht. Daarna volgt een brief aan de Tweede Kamer die dan begin volgend jaar zal debatteren over het beleid ten aanzien van de innovatie van het groene onderwijs. Ondergetekende maakt deel uit van de begeleidingscommissie van dit onderzoek. Ik zal u op de hoogte houden van de voortgang van deze evaluatie.

In het kader van genoemde bezuinigingen vindt ook een herbezinning plaats op de Groene Kennis Coöperatie; o.a. Prof. dr. ir. Pim Brascamp voert die herbezinning uit. We zijn uiteraard zeer benieuwd naar de uitkomst hiervan en hoe dat aansluit op de genoemde beleidsevaluatie.

Over medewerkers

Zoals altijd doe ik ook verslag van veranderingen in het personeelsbestand van ECS. Prof. dr. ir. Arjen Wals werkt aan het Centre for Sustainable Development and Food Security, de opvolger van het 'Rudy Rabbinge Centre' en is in dat verband één dag per week gedetacheerd bij het CDI.

Dr. Omid Noroozi heeft een aanstelling gekregen als Tenure Track Assistant Professor op het gebied van e-learning. Naast onderwijs richt hij zich momenteel op acquisitie van onderzoek. Hij heeft daartoe inmiddels een aantal projectvoorstellen gemaakt voor de open call voor onderwijsinnovatie. Daarbij werkt hij samen met docenten van leerstoelgroepen uit de Social Sciences en de Agrotechnology and Food Sciences. Verder probeert hij voorstellen te ontwikkelen voor subsidies voor PhD-studenten, met name gericht op argumentatief computer-ondersteund samenwerkend leren, scripting en scaffolding van onderwijs-elementen. Binnen het adjunct-beheer en het secretariaat hebben verschillende veranderingen plaatsgehad. Marja Boerrigter heeft in verband met privé-overwegingen vermindering van de arbeidstijd aangevraagd en is per 1 maart j.l. teruggegaan van 1.0 fte naar 0.6 fte en is aanwezig op dinsdag, woensdag en donderdag. Jolanda Hendriks-Ruisbroek is in vaste dienst getreden, eveneens met ingang van 1 maart 2013. Jeanette Lubbers-Poortvliet, secretaresse bij de groep Research Methodologie gaat ECS verlaten en zal haar taak binnen een andere sectie uitbreiden. Elise Breekveldt is gestart als nieuwe stagiaire binnen het secretariaat.

Na vele jaren als contractant te hebben gewerkt voor ECS is Drs. Hendrik Kupper met pensioen gegaan. Hij blijft echter actief op ons vakgebied en werkt nog aan publicaties. Ir. Willy Baak, medewerker bij de groep Research Methodologie (RME) maakt voor een deel gebruik van de seniorenregeling. Dr. Jarl Kampen, van dezelfde groep, gaat voor de helft van zijn tijd leiding geven aan een nieuw op te zetten statistiegroep in Antwerpen. Dr. PJ Beers is inmiddels voor een deel van zijn tijd werkzaam bij de Sectie Knowledge, Technology and Innovation. Hij werkt nu daar aan een project dat

precies aansluit bij zijn interesse en expertise. Dr. Jennifer Barrett, voormalig Tenure Track Assistant Professor bij de RME-groep, heeft op eigen verzoek ontslag genomen om zich te kunnen vestigen in Wales. Sandra Botman is tijdelijk afwezig – voor het maken van een wereldreis – en komt in september 2013 terug en wordt dan voorgedragen voor een vast dienstverband.

Tot slot

Tot slot wil ik graag vermelden dat de werving van de persoonlijk hoogleraar Life Sciences Education Research nog niet heeft geleid tot de voordracht van een kandidaat. Naar aanleiding van de ervaringen met de vorige wervingsronde is het profiel enigszins bijgesteld in de richting van onderzoek en ontwikkeling van het hoger (Wageningse) onderwijs. We hopen dat we in de komende periode succesvol zullen zijn in de werving van een excellente kandidaat voor deze uitdagende positie. Verder moet ik nog iets rechtzetten. In ons vorige nummer kondigde ik aan dat de hoogleraar Toegepaste Filosofie, Michiel Korhals spoedig met emeritaat zou gaan. De hoogleraar gaat echter nog niet met emeritaat. Hij zal pas per 1 september 2014 Wageningen University verlaten. Dit voorjaar zal zijn opvolger als voorzitter van de leerstoelgroep officieel aantreden. Ik wens u verder wederom veel leesplezier met dit nummer

Martin Mulder ◀

PhD Research

NWO programma Teamleren

Renate Wesselink en Piety Runhaar

Zoals in het woord vooraf reeds genoemd zijn we als onderzoeksgroep gezamenlijk met Universiteit van Tilburg succesvol gebleken in het binnenhalen van een NWO subsidie. De concurrentie was groot, maar met name onze innovatieve aanpak en de combinatie van specialismen gaven de doorslag bij NWO om ons het vertrouwen te geven en een viertal samenhangende projecten uit te mogen voeren. In het onderstaande wordt in het kort het voorstel toegelicht.

CGO

Beroepsonderwijs wordt wereldwijd gezien als ruggengraat van de economie. Competentiegericht beroepsonderwijs (CGO) beoogt een verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt omdat de authentieke praktijk meer en meer als uitgangspunt wordt genomen voor het inrichten van curricula. Echter, de implementatie van CGO stagneert, vooral omdat docenten het moeilijk vinden om CGO-principes naar de lespraktijk te vertalen. Principes voor CGO gelden op curriculumniveau, terwijl docenten voornamelijk werken op het niveau van het vak. Om CGO goed in te voeren, moeten docenten meer en meer gaan samenwerken (met elkaar en met de buitenwereld).

Teamleren

Wetenschappelijk onderzoek naar professionele ontwikkeling binnen het beroepsonderwijs en teamleren in het bijzonder, is

schaars en wij veronderstellen dat teamleren hard nodig is om het implementeren van CGO een ferme duw in de goede richting te geven. Ons onderzoeksproject beoogt dan ook inzicht te krijgen in de vraag hoe teamleren leidt tot collectieve leeropbrengsten (zoals volledige implementatie van CGO). Het programma bestaat uit drie gerelateerde aio-projecten en een postdoc-project. Project 1 heeft een beschrijvend karakter en focust op specifieke leeractiviteiten van docententeams in verschillende stadia van implementatie van CGO. In eerder onderzoek zijn een vijftal fasen van implementatie van CGO onderscheiden. We gaan teams identificeren die zich in een van de fasen bevinden en dan bekijken of het type en de hoeveelheid leeractiviteiten verschillen per team. Door middel van met name kwalitatieve methoden (observaties en interviews) worden de resultaten verkregen. Projecten 2 en 3 hebben voornamelijk een verklarend karakter en gaan in op de vraag hoe teamfactoren (bijv. coachend leiderschap) respectievelijk omgevingsfactoren (bijv. HRD-beleid) teamleren beïnvloeden. Dit willen we onderzoeken bij in totaal 100 teams. Project 2 richt zich voornamelijk op de team interne zaken en project 3 vooral op team externe (zowel op organisatie als sectorniveau). In beide projecten wordt voornamelijk door vragenlijstonderzoek en het raadplegen van bestaande bronnen (HRD beleid van scholen, sectoraal beleid voor professionalisering, bijvoorbeeld) de resultaten verkregen. Het vierde project (postdoc) integreert de uitkomsten van de drie aio-projecten en relateert deze aan sector-gerelateerde factoren (zoals innovatiegraad) en studentuitkomsten (zoals uitvalcijfers) vanuit een systeembenadering. In het onderstaande figuur wordt de samenhang tussen de verschillende projecten zichtbaar. Bent u als school geïnteresseerd om een van de 100 teams te worden. Laat het ons weten. Ben je als net afgestudeerde geïnteresseerd in een van de AIO projecten of als gepromoveerde in de postdoc plek, laat het ons ook weten. Via Academic transfer kun je meer over de vacatures en procedures lezen. ◀

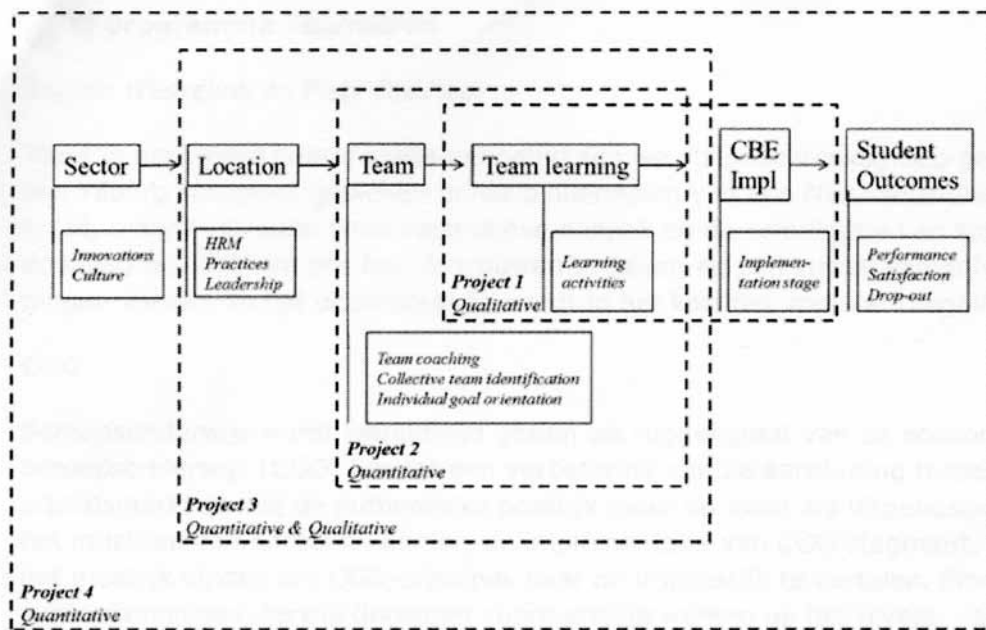
Antecedents and outcomes of competence development in organizations

Nienke Woldman

In September 2012 I started my PhD project on competence development in organizations. After some months of considerations, the 'red line' of the project is identified. Below, a small description of the project is presented.

Assuming that employee performances are the key to organizational success, many organizations nowadays have designed competence management (CM, an embedded aspect in Human Resource Management (HRM) focused on employee development) policies for the development of their employees' competences. However, there is a paucity of empirical research on whether and how competence development is related to performance and how competence development can be stimulated by means of CM. Our research therefore aims to get more insight into the antecedents and outcomes of competence development in several ways.

First, by means of a systematic literature review, we will study the relationship between competence development and individual performance improvement in organizations. Second, basing ourselves on management and HRM literature, we expect to find differences between the policy designed at the corporate level ('intended' CM), the way it is executed by line managers ('implemented' CM) and perceived by the policy users ('perceived' CM). The contention of this study is that the fit between these manifestations of CM influence competence development of employees and their performance improvements. To this end, a mixed methods study will be conducted to gain insight into these three manifestations of CM and the roles of the involved

stakeholders, taking into account different organizational settings. In the third study we will examine conditions that are needed in order to use CM in such a way that competence development is stimulated. We will do this by conducting a Delphi study. Fourth, in an integrative study it is aimed to model the relationships between the manifestations of CM on the one hand, and competence development and individual performance improvements on the other. With this study we aim to get insight into how the different manifestations of CM interact with each other in explaining competence development and its effects on individual performances. This final study will make use of data gathered in the former three. With the four studies together we expect to be able to fulfil the purpose of this project.

The study will be conducted in the Food and Nutrition sector in the Netherlands. This sector expects a scarcity of well qualified personnel in the coming years. As such, there is a need for increasing the intake of employees and, simultaneously, to make the whole sector more attractive. Since possibilities for learning and development are increasingly perceived as factors that determine the attractiveness of an organization and/or profession, the Food and Nutrition sector can benefit from this project about competence development in organizations. ◀

Consumer Food Innovations: the relation between opportunity competence, organizational learning and innovation

Hasse Cox

In September 2012 I officially started as a PhD at ECS in the framework of a large European FP7 project: 'LLIGHT'in'Europe' (www.llightineurope.com). Below a short description of my research proposal.

Innovation and entrepreneurship are important for economic change and long-term survival of firms. In research on innovation/entrepreneurship opportunities are a commonly used construct. However, there is still a need for empirical research on the opportunity process: how opportunities are discovered and exploited into a new venture or an innovation. As it turns out learning can enhance the opportunity process. The research question of this research, therefore, is: What is the relation between opportunity competence, organizational learning and innovation? Multiple designs will be employed to answer this research question in the largest manufacturing sector in the EU in terms of turnover, value added and employment, namely the food industry. Triangulation of methods will take place, using both primary and secondary data and both qualitative and quantitative methods. More in particular, the research methods used are a systematic literature review to define and operationalize opportunity competence, interviews with managers to get insights in their perception of organizational learning, workplace-conducive learning characteristics and innovation performance, a problem case to measure opportunity competence, the Community Innovation Survey data and the background questionnaire of the FP7-'LLIGHT'in'Europe' project, which also entails questions on organizational learning and innovation performance. ◀

Conferenties

Academy for Human Resource Development 2013

Hasse Cox, Eghe Osagie and Renate Wesselink

The academy of Human Recourse Development (AHRD) is a global organization made up of, governed by, and created for the Human Resource Development (HRD) scholarly community of academics and reflective practitioners. They organize three conferences a year (America, Asia and Europe).

This year Americas conference was in Arlington, in the Washington DC area, where the AHRD celebrated their 20th anniversary. The AHRD has around 600 members and a conference attendance of this year 252 submissions. The conference is practical oriented, hence there is a large amount of applied and scientific research.

Some well-known researchers (e.g. Richard Swanson, strategic HRD, organizational change and performance; Victoria Marsick, informal learning & learning organization; Karin Watkins, learning organization; and Andrea Ellinger, informal learning & organizational learning) in the research of HRD attended this conference and due to the "small group" of attendees they are easily approachable. Therefore, the conference is a great place to get in touch with these researchers.

The conference also has several Special Interest Groups/tracks that are relevant for our research: Assessment, Measurement & Evaluation; Career Development; Critical HRD and Social Justice Perspectives; International, Global, and Cross Cultural Issues; Leadership; Organizational Development & Change; Performance; Strategic HRD; Scholar- Practitioner; Theory & Foundations of HRD; Virtual HRD, Technology, & Distance Learning; and Workplace Learning, Training & Development. More information can be found on <http://ahrd.org/displaycommon.cfm?an=1&subarticlenbr=43>

Reflection on Conference

Hasse Cox and Eghe Osagie presented their work and received constructive feedback and had the opportunity to find people who have the same research interests. There was a large delegation of researchers present at the AHRD, who are conducting research on employees' job engagement. Main message of these studies is that work engagement explains a lot of variance on job-related outcomes. It is, therefore, a variable that you need to consider/control for when studying job-related outcomes. Furthermore it is considered as a major challenge to measure "informal learning".

In short, the AHRD is a useful community for HRD scholars, through which you can easily get in touch with important researchers in this field. Up till now researchers of ECS mainly involved in educational conferences, but visiting AHRD was a good choice and also comes close to the topics we are dealing with. The next AHRD Americas conference is February 19-22, 2014, in Houston, Texas. ◀

Project onderzoek

Flankerend Onderzoek Groene Lycea

Harm Biemans

Het Groen Lyceum staat voor een verkorte en doorlopende leerlijn vmbo-mbo binnen het groene onderwijs. De doelgroep bestaat uit leerlingen met een relatief hoge Cito-score (niveau: havo of hoger) en een voorkeur voor praktijkgerichte opdrachten binnen het groene domein die willen doorstromen naar een aansluitende (verkorte) hbo-opleiding. Het Groen Lyceum is dus te typeren als een alternatieve route naar het hbo (anders dan havo of regulier mbo). Op dit moment zijn er vier AOC's (AOC Oost, Groenhorst College, AOC Terra en Lentiz) en één Vereniging Buitengewoon Groen locatie (Melanchton Business School) die een variant van het Groen Lyceum aanbieden (daarnaast onderzoekt een aantal andere scholen nog de mogelijkheden om een Groen Lyceum op te zetten). Deze uitvoeringsvarianten van het Groen Lyceum kennen uiteenlopende onderwijskundige inrichtingskenmerken. In dit project, dat wordt uitgevoerd in het kader van het WURKS-programma met als opdrachtgevers de genoemde scholen en het Ministerie van Economische Zaken, wordt flankerend onderzoek gedaan naar de relaties tussen leerlingkenmerken, inrichtingskenmerken, leerproces en rendement binnen de context van de Groene Lycea (zie Figuur 1). In aanvulling hierop worden voormalige Groen Lyceum leerlingen gevolgd in de beginfase van hun hbo-programma en vergeleken met leerlingen die afkomstig zijn uit meer traditionele routes. Het project bouwt voort op eerder onderzoek binnen de Groene Lycea. De opbrengsten van het onderzoek worden vertaald naar aanbevelingen voor beleid en instrumenten voor de deelnemende onderwijsinstellingen. In het onderzoek wordt geopteerd voor een neutrale vergelijking van de verschillende Groene Lycea en niet gekoerst op één onderwijskundig ontwerp voor alle scholen. Het onderzoek moet inzicht opleveren in de effecten van de verschillende ontwerpen van de onderscheiden Groene Lycea¹ (wat zijn werkzame bestanddelen?).

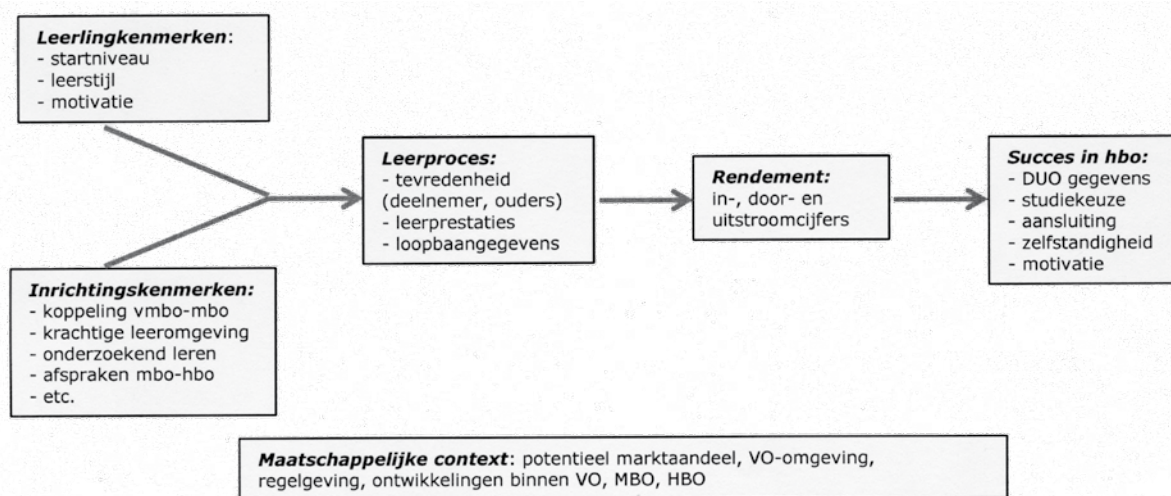
Het project is na een inceptiefase van start gegaan in april van het lopende schooljaar 2012-2013 en zal doorlopen tot en met het schooljaar 2014-2015. Alle Groen Lyceum leerlingen van de hierboven genoemde scholen worden jaarlijks in de dataverzameling betrokken. Daarnaast worden ook projectleiders en docenten van de deelnemende scholen bevraagd als ook ouders van Groene Lyceum leerlingen. Het onderzoek wordt uitgevoerd door Harm Biemans (ECS-WUR), Hans Mariën (IVA Onderwijs) en Loek Nieuwenhuis (HAN).

¹ Biemans, H.J.A., De Bruijn, E., Den Boer, P.R. & Teurlings, C.C.J. (2013). Differences in design format and powerful learning environment characteristics of continuing pathways in vocational education as related to student performance and satisfaction. *Journal of Vocational Education and Training*, 65(1), 108-126. ◀

Acklas- een succesvol programma ten einde

Renate Wesselink en Marieke Mantje

Het toenmalige Ministerie van EL&I heeft eind 2010 de leerstoelgroep Educatie- en competentiestudies de opdracht verleend het programma AcKlas uit te voeren. In AcKlas worden academici, en dan met name assistenten in opleiding (AIO's) gefaciliteerd om (een) onderwijs(element) te ontwikkelen, te onderwijzen en te evalueren in het voortgezet onderwijs om zo te verkennen of het leraarsberoep aantrekkelijk voor hen is (na het afronden van hun proefschrift). Vertegenwoordigers van het ministerie van EL&I hebben twee belangrijke doelstellingen voor ogen met het initiëren van dit programma. Enerzijds doen zij mee in de landelijke trend om meer mensen te interesseren om een betrekking te zoeken in het onderwijs. Met name het bevorderen van meer academici (kwantiteit) voor de klas is een belangrijk uitgangspunt. Daarnaast hoopt men door middel van meer academische voor de klas de status van het leraarsberoep en de kwaliteit van het leraarsberoep een impuls te geven (kwaliteit). Zowel kwaliteit en kwantiteit zijn belangrijke redenen voor het uitvoeren van dit project. Tot slot wil het ministerie meer 'groene' ambassadeurs werven die als leerkracht in (vo) scholen

Figuur 1: Opzet van het onderzoek

aan de slag gaan. Groene ambassadeurs zijn (toekomstige) leerkrachten die hun academische opleiding in Wageningen hebben genoten en de belangrijke thema's, veelal samen te vatten onder duurzaamheid (bijvoorbeeld gezonde voeding en leefomgeving), in gaan brengen in het (voortgezet) onderwijs.

Opzet Acklas

Academici die participeren in het programma wordt de kans geboden om te verkennen of een baan in het onderwijs hen aanspreekt. Dit doen zij door middel van een oriëntatiestage, het ontwikkelen van lesmateriaal en het zelf uitvoeren van een of meerdere lessen. Academici krijgen een zo realistisch mogelijk beeld van de werkelijkheid van het leraarsberoep en een gefundeerd beeld of ze aanleg en motivatie hebben voor het leraarsberoep en kunnen op basis van beide beelden beslissen of de lerarenopleiding en/of het beroep een goede keus voor ze is. Uitstroom in het voortgezet onderwijs is ook een groot probleem, dus het is van belang dat mogelijke nieuwe docenten heel bewust de stap maken, zodat zij er in een later stadium niet op terug hoeven te komen. Academici, en dan specifiek de AIO's zijn bij uitstek goed in het doen van onderzoek; hun onderzoek is het vertrekpunt geweest voor het onderwijs dat gaan geven.

Nog niet

In samenwerking met Stoas Hogeschool hebben een 25-tal academici (overwegend AIO's) deelgenomen aan het programma en zij hebben zo'n 13 vo scholen (voornamelijk in en om Wageningen) bezocht. In totaal zijn drie Acklas klasjes gestart en hebben bijna alle academice het gehele traject afgelegd. De academici zijn erg enthousiast over het programma. Het geeft hen een goed beeld van wat het docentschap inhoudt en het is een leerervaring waar je de rest van je carrière profijt van hebt. Een groot percentage van de academici geeft aan dat ze (na het doen van Acklas) het docentschap overwegen. Echter of ze daadwerkelijk als fulltime docent het onderwijs in gaan is onzeker. Bij de vervolgvraag geven maar twee deelnemers aan dat ze zeker na hun promotieonderzoek naar de eerstegraadsdocentenopleiding willen doorstromen. Het lijkt een keuze voor op de lange termijn, een aantal deelnemers geeft aan wellicht later in de loopbaan docent te worden, maar voorlopig nog niet. Voor nu lijkt de interesse in onderwijstaken binnen de universiteit en voor in onderwijsprojecten (WUR-VO) wel gewekt en een aantal deelnemers wil zich ook verder oriënteren op onderwijstaken binnen WO-HBO. Bijna iedereen geeft aan op de hoogte gehouden te willen worden van aanverwante onderwijsprojecten. Hier ligt een kans voor verdere samenwerking WU en vo onderwijs. Dus het resultaat van Acklas is niet zozeer dat de deelnemers massaal kiezen voor een fulltime onderwijscarrière, maar ze voelen zich wel aangetrokken tot het vo. Dit kan worden vormgegeven door middel van projecten of als reactie op vragen van vo scholen die toch wel binnenkomen.

Echte onderzoekers

Vo-scholen zijn ook erg enthousiast. Zij kunnen de deelnemers van dit programma heel goed plaatsen in hun curricula; vooral ook omdat de academici de lessenserie in overleg met de stagescholen ontwikkelen. Zij komen met de nieuwste inzichten en zijn echte onderzoekers. Iets wat de leerlingen van vo-scholen erg aanspreekt. Ook de scholen vinden het samenwerken

op basis van projecten een heel goed idee. Ze vinden dat van grote toegevoegde waarde in hun huidige curricula en activiteiten buiten de standaard curricula (profielstukwerkdagen bijvoorbeeld).

Het programma is per 1 maart 2013 gestopt. Er wordt getracht een vervolg te geven in de vorm van een AIO cursus die via de onderzoeksscholen van Wageningen University wordt aangeboden. Een goede oriëntatie voor AIO's om te kijken of het leraarschap interessant is voor de toekomst. ◀

Education

PREP: Getting the Most out of your Entrepreneurial Student Projects

Thomas Lans

Entrepreneurship education has gained momentum at Wageningen University. Under the umbrella of DAFNE (Dutch Agro Food Network of Entrepreneurship) and subsequently StartLife, new initiatives, including entrepreneurship education have been employed to stimulate entrepreneurship among students and staff. Examples include, the master course New Venture Creation, the BSc minor Entrepreneurship, the Baltic Entrepreneurial Summer School and Entrepreneurial Skills.

Further strengthening of entrepreneurship education at Wageningen University at the master level, will be realised through introducing the Master Track Sustainable Entrepreneurship in 2013-2014. The track consists of two entrepreneurship courses, an entrepreneurship internship and students should participate in an entrepreneurial project in the Academic Consultancy Training (ACT). To fully realise this potential the ZHI foundation (*Stichting van de Zelfstandige Handel en Industrie*) supports its development.

The pilot for an "entrepreneurial ACT" starts in May 2013, period 6. At present, students can choose from a large number of projects to apply for in the ACT. These projects are commissioned by a variety of stakeholders. With the support of the ACT team, one of the first steps of the pilot has been to make a selection of projects which have clear entrepreneurial characteristics (e.g. development of business models, new product development objectives, developing a specific valorisation route). Nine projects have gotten the label *Entrepreneurial*. Students who apply for these earmarked projects can participate in a new, 3 credit points, module to strengthen their entrepreneurship knowledge and skills. This new module is called: Pursuing and Realising Entrepreneurial Projects: PREP.

Following PREP, adjacent to their entrepreneurial ACT project, offers students the opportunity to follow guest lectures from business developers, successful entrepreneurs and role models from industry, to deepen their knowledge on entrepreneurial projects and to get extra guidance and coaching related to their entrepreneurial projects. This has added value in many ways, since it helps students to go into more depth on this specific business topic and it supports students to become (more) "business-wise". In addition, PREP facilitates group discussions between students from the entrepreneurial ACT projects in

order to create overarching knowledge in addition to project-specific knowledge. As such, it helps also commissioners to get even more out of their ACT projects. Businesses indicate that a "commercial translation" of ACT results is often difficult for students.

For the pilot in May, guest lecturers in the field of business modelling, marketing and business development have indicated to support the module and to contribute to this first trial. When the pilot is successful, the module will be further integrated into the Academic Year 2013-2014 program. Moreover, lessons learned will be distributed among those who are involved in ACT and the master trajectories of Wageningen University. For students, staff and others active or interested in entrepreneurial projects, please contact Thomas Lans for more information. ◀

MSc/BSc thesis

The quality of internships of higher education in the Netherlands

Renée van Deventer

During my second year of the MSc Animal Science I followed courses in animal behavior and welfare. I already liked to teach others about these topics. So during my MSc I decided to focus on education to get more experience in teaching. Besides, after finishing the MSc my goal is to provide training or education to people who are interested in animal behavior or health. Before I went to Wageningen University I finished my bachelor degree in animal husbandry on the university of applied science (HAS Hogeschool) in 's-Hertogenbosch, the Netherlands. I noticed that practical experience was an important focus within this university. This experience was gained by internships during the third (out of four) academic year. The HAS Hogeschool asked me to start a research on the quality of those internships, to improve the utility of such an experience.

In the Netherlands 85 percent of the students following a study in higher education have to complete one or more internships¹. Not only HAS Hogeschool focusses on this experience, 62 percent of the studies within higher education focusses on gaining professional experience¹. The usefulness of internships depends on many factors, which together determine the internship quality. The internship quality means the outcome of an internship in terms of gained knowledge and skills and being prepared for the job market.

I decided to start a literature study and case study on internship quality within higher education in the Netherlands. The aim of this research was to investigate which factors determine the quality of an internship. 40 articles were used for the literature research to determine what was already known about factors influencing this quality. Focus was on preparation, informing, guidance and evaluation by the education organization and the placement company. Also the student may influence the internship quality before or during a placement. All those factors influencing the quality were summarized within a criteria list. This list has been completed and sharpened by means of two case studies at bachelor programs of the HAS Hogeschool.

Two different questionnaires were made and sent to third and four year students to determine which factors before, during and after the placement could influence the internship quality and which influence the satisfaction of these internships. The results showed that a good preparation by student, university and placement company has a major influence on the internship quality. Preparation has primarily to ensure that the expectations of each party are clear and defined. Also guiding a student has a great influence on the internship quality. Supervisors from the university and placement company have to ensure the student is heading into the right way, give the student useful feedback and most important be available for the student.

Due to this research there is more insight in factors influencing the usefulness and thereby quality of an internship. More research is needed to determine which factors are of greater influence than others so the list can be sharpened. For more information about this research the author is pleased to answer your questions or to provide the full research report (renee.vandeventer@wur.nl).

¹ Allen, J.P., Ramaekers, G.W.M., Velden, R.K.W. van der & M.R. de Vries. 2005. *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het hoger beroepsonderwijs*, HBO- Monitor 2004. HBO-raad, Assen. ◀

Recent publications

Alake-Tuenter, E., H.J.A. Biemans, H. Tobi & M. Mulder (forth coming). Inquiry-based Science Teaching Competence of Primary School Teachers: A Delphi Study. *Teacher and Teacher Education*.

Earlier, extracted inquiry-based science teaching competency elements and domains from the international literature were compared to the United States' National Science Teaching Standards. The present Delphi study aimed to validate the findings for the Netherlands, where such standards are lacking. Experts (N=33) were asked about the importance of identified 24 identified competencies. They confirmed the importance; proposed to add one competency and to differentiate between novice and experienced teachers. They suggested that teachers be provided with opportunities to integrate competence development regarding science knowledge, attitude and teaching skills throughout their career.

Gulikers, J.T.M., H.J.A. Biemans, R. Wesselink & M. van der Wel (2013). Aligning formative and summative assessments: A collaborative action research challenging teacher conceptions. *Studies in Educational Evaluation*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.stueduc.2013.03.001>

Assessment innovations require explicitly challenging teachers' assessment conceptions. In changing towards outcome-based curricula, aligning formative to new summative assessments is a challenge. This study, conducted in Dutch Agricultural Vocational Education and its new outcome-based summative assessments, aims to provide concrete insights into what teacher conceptions

hinder the development of aligned formative assessment practices. In a structured collaborative action research, practitioners, researchers and consultants analyse teachers' formative practices, identify underlying current conceptions and their misalignment to the new summative assessment system. An iterative process resulted in an overview of current conceptions versus required conceptions, showing required conceptual changes that are prerequisite for teachers to change towards formative assessment practices that are aligned to the new outcome-based summative assessment system.

Lans, T., V. Blok & R. Wesselink (2013). Learning apart together: towards an integrated competence framework for sustainable entrepreneurship in higher education. *Journal of Cleaner Production*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.03.036>.

Sustainable entrepreneurs, i.e. those who proactively facilitate latent demands for sustainable development, are now in higher demand than ever before. Higher (business) education can play an important role in laying the foundation for these sustainable entrepreneurs. Traditionally, however, educational scholars focus either on the issue of education for sustainability or on entrepreneurship education. There is little work which explores and/or crosses the boundaries between these two disciplines, let alone work in which an effort is made to integrate these perspectives. In this article, a competence approach was taken as a first step to link the worlds of education for entrepreneurship and for sustainability because we postulate that both, apparently different, worlds can reinforce each other. Based on a literature review, focus group discussions with teachers in higher education ($n = 8$) and a structured questionnaire among students ($n = 211$), a set of clear, distinct competencies was developed, providing stepping stones for monitoring students' sustainable entrepreneurship development in school-based environments.

Bednall, T., K. Sanders, & P. Runhaar (forth coming). Stimulating informal learning activities through perceptions of performance appraisal quality and HRM system strength: A two-wave study. *Academy of Management Learning & Education*.

Abstract

Employees' participation in informal learning activities benefits their workplace performance, and ultimately their long-term career development. While research has identified several individual- and organizational-level factors that promote participation, to date, the role of human resource management (HRM) in facilitating informal learning activities is not well understood. We investigate the effects of perceptions of performance appraisal quality and HRM system strength on three informal learning activities: reflection on daily activities, knowledge sharing with colleagues, and innovative behavior. Using a sample of 238 employees from 54 work teams, we examine changes in levels of participation in the informal learning activities over a year. Performance appraisal quality was found to be positively associated with increased participation in each activity over time, and HRM system strength positively moderated these relationships. Implications of the findings for educational institutions and other organizations are discussed. ◀

Staff en Colofon

Hoofd Leerstoelgroep

Prof. dr. Martin Mulder, groen onderwijs, beroepsonderwijs, bedrijfsopleidingen, competentieontwikkeling, curriculum-ontwikkeling, human resources (martin.mulder@wur.nl)

Buitengewoon hoogleraar/ Universitair hoofddocent

Prof. dr. ir. Arjen Wals, sociaal leren en duurzame ontwikkeling (arjen.wals@wur.nl)

Universitair hoofddocent

Dr. Harm Biemans, competentiegericht beroepsonderwijs, leerprocessen (harm.biemans@wur.nl)

Universitair docenten

Ir. Dine Brinkman, interculturele competentieontwikkeling (dine.brinkman@wur.nl)

Dr. ir. Thomas Lans, ondernemerschap en leren (thomas.lans@wur.nl)

Dr. Omid Noroozi, Tenure Track Assistant Professor educational technology, e-learning, computer-supported collaborative learning, scaffolding and scripting argumentation-based learning (omid.noroozi@wur.nl)

Dr. Piety Runhaar, Tenure Track Assistant Professor professional development of teachers in green education (piety.runhaar@wur.nl)

Dr. Renate Wesselink, competentiegericht beroepsonderwijs, lerende organisaties, maatschappelijk verantwoord ondernemen (renate.wesselink@wur.nl)

Projectmedewerkers

Dr. P.J. Beers, kennis, sociaal leren, systeem innovatie, duurzame ontwikkeling, managing assistant *Journal of Agricultural Education and Extension* (pj.beers@wur.nl)

Drs. Olivier Bello, opstart netwerk duurzaamheid universiteiten (olivier.bello@wur.nl)

Ir. Anouk Brack, duurzaamheidseducatie (anouk.brack@wur.nl)

Ir. Hansje Eppink, international projects (hansje.eppink@wur.nl)

Dr. Judith Gulikers, assessment en competentiegericht onderwijs (judith.gulikers@wur.nl)

Drs. Hendrik Kupper, dynamisering van het groene kennissysteem (hendrik.kupper@wur.nl)

Marieke Mantje, projectmedewerker (marieke.mantje@wur.nl)

Ir. Carla Oonk, docentparticipatie in regionale leerarrangementen (carla.oonk@wur.nl)

Ir. Anne Remmerswaal, natuur- en milieu-educatie, leren voor duurzame ontwikkeling (anne.remmerswaal@wur.nl)

Eline Roelofs, MSc, literatuurreview competence research (eline.roelofs@wur.nl)

Ir. Jifke Sol, dynamisering van het groene kennisstelsel, werkplaatsen (jifke.sol@wur.nl)

Valerie Tanwie, literature study (v.tanwie@student.utwente.nl)

Iris van Werven, BSc, junior onderzoeker WURKS (iris.vanwerven@wur.nl)

Ir. Marjan Wink, kennisbenutting in de biologische landbouw (marjan.wink@wur.nl)

Promovendi

Drs. Ester Alaké-Tuenter, teacher cooperation and science education in elementary schools (ester.alake@ijssegroep.nl)

Joana Serwaa Ameyaw, MSc, capacity building for integrated natural resource management in Ghana (joana.ameyaw@wur.nl)

Drs. Niek van Benthum, professionalisering van docenten (niek.vanbenthum@wur.nl)

Hasse Cox, MSc, Consumer food innovations: the role of individual, group, organizational and external learning (hasse.cox@wur.nl)

Ir. Petra Cremers, lerend werken en werkend leren (leren met en in de praktijk) (p.h.m.cremers@pl.hanze.nl)

Drs. Stan van Ginkel, academic skills training (stan.vanginkel@wur.nl)

Saeid Karimi, MSc, entrepreneurial competencies (saeid.karimi@wur.nl)

George Wilson Kasule, MSc, primary school teachers' professional needs assessment (gwkasulem@yahoo.co.uk)

Anne Khaled, MSc, practical learning (anne.khaled@wur.nl)

Drs. Peter Lindhoud, indigenous knowledge in the curriculum of teacher education (pc.lindhoud@home.nl)

Zainun Misbah, MSc, teacher-student interaction in competence-based vocational education: evidence from Indonesia (zainun.misbah@wur.nl)

Koketso Mphahlele, Strategies and Innovating Learning Approaches to Enhance Linkages between Universities, Communities, Government and Industry to Address Critical Societal and Economic Challenges (koketso.mphahlele@wur.nl)

Eghe Osagie, MSc, competence development for realising and maintaining corporate social responsibility within organizations (eghe.osagie@wur.nl)

Ir. Carla Oonk, leren en instructie in multi-actor innovatieprocessen (carla.oonk@wur.nl)

Diana Oyena, MSc, the transformation of a national agricultural research organization in Uganda (d.oyena@asareca.org)

Vitaliy Popov, MSc, intercultural competence development (vitaliy.popov@wur.nl)

Drs. Roel van Raaij, the development of environmental education as a policy instrument in The Netherlands: a historical analysis (r.m.van.raaij@minlnv.nl)

Getachew Habtamu Solomon, MSc, competence-based technical vocational education and training in Ethiopia (habtamu.solomon@wur.nl)

Drs. Lidwien Sturing, validering matrix voor competentiegericht beroepsonderwijs (e.k.sturing@pl.hanze.nl)

Nienke Woldman, MSc, competence development in organizations (nienke.woldman@wur.nl)

Research Methodology

Drs. Willy Baak, education & research assistant, ICT assistant (willy.baak@wur.nl)

Gerben Bekker, MSc, AIO Marketing and Consumer Behavior (gerben.bekker@wur.nl)

Dr. Giel Dik, docent, algemene methodologie, meten van impliciete attitudes, sociale psychologie (giel.dik@wur.nl)

Dr. Jarl Kampen, UD, Algemene methodologie, statistiek, maat- en indicator constructie, psychologie en beleidsstudies (jarl.kampen@wur.nl)

Jurian Meijering, MSc, AIO, docent, Algemene methodologie, Delphi methode, methodologie (green city) rankings (jurian.meijering@wur.nl)

Peter Tamas, education and research, Algemene methodologie, collectie en analyse van kwalitatieve data, onderzoek in post conflict areas (peter.tamas@wur.nl)

Dr. Hilde Tobi, UHD, head of the Research Methodology Group, Algemene methodologie, maat- en indicator constructie, epidemiologie, biostatistiek, onderwijskundig meten en psychometrie (hilde.tobi@wur.nl)

Expertise Centrum Skills Training

Sandra Botman, mondeling presenteren, debatteren (sandra.botman@wur.nl)

Ir. Anouk Brack, integraal onderwijs, intuïtieve intelligentie (anouk.brack@wur.nl)

Ir. Dine Brinkman, interculturele communicatieve vaardigheden, Oriëntatieprogramma Universitaire Lerarenopleiding (dine.brinkman@wur.nl)

Ir. Koen de Bruijne, vaardigheidsdocent (koen.debruijne@wur.nl)

Ir. Hansje Eppink, masterclass organic agriculture (hansje.eppink@wur.nl)

Ir. Ylvia Fros, minor education (ylvie.fros@wur.nl)

Drs. Ank Hendricks, minor education (anna.hendricks@wur.nl)

Ir. Minny Kop, oriëntatieprogramma en minor educatie (minny.kop@wur.nl)

Ir. Ramona Laurentzen, mondeling presenteren (ramona.laurentzen@wur.nl)

Nynke Nammensma, MEd, minor education (nynke.nammensma@wur.nl)

Stefan Nortier, communicatieve vaardigheden, mondeling presenteren, ondernemerschap (stefan.nortier@wur.nl)

Ir. Carla Oonk, career development planning (carla.oonk@wur.nl)

Angela Pachau, MSc, from thesis to academic journal manuscript, coördinator education in developing and changing societies (angela.pachau@wur.nl)

Ir. Jack Postema, schriftelijk rapporteren (jack.postema@wur.nl)

Drs. Marieke Reijs, mondeling presenteren, communicatieve vaardigheden (marieke.reijs@wur.nl)

Drs. Femma Roschar, vaardigheidsdocent, communicatieve vaardigheden (Femma.roschar@wur.nl)

Dr. Valentina Tassone, communicatieve vaardigheden, integral leadership, managementvaardigheden (valentina.tassone@wur.nl)

Ir. Marjan Wink, mondeling presenteren, groepscommunicatie, vergadertechniek, overtuigend presenteren, informatievaardigheden (marjan.wink@wur.nl)

Beheer en secretariaat

Marissa van den Berg, secretaresse (marissa.vandenberg@wur.nl)

Marja Boerrigter, adjunct-beheerder (marja.boerrigter@wur.nl)

Elise Breekveldt, stagiaire secretariaat (elise.breekveldt@wur.nl)

Jolanda Hendriks-Ruisbroek, secretaresse (jolanda.hendriks-ruisbroek@wur.nl)

Jeanette Lubbers-Poortvliet, secretaresse Research Methodology Group (jeanette.lubbers-poortvliet@wur.nl)

Ir. Carla Oonk, onderwijscoördinator (carla.oonk@wur.nl)

Angela Pachau, MSc, editor assistant Journal of Agricultural Education and Extension (angela.pachau@wur.nl)

Nicolette Tauecchio, secretaresse Research Methodology Group (nicolette.tauecchio@wur.nl)

Gastmedewerkers

Drs. Cees van Dam, guest lecturer education in developing and changing societies (cees.vandam@wur.nl)

Meng Yuan Jen, post-doctoral research

Dr. Nicolette Theunissen, TNO (nicolette.theunissen@wur.nl)

Izumi Yamada, Agricultural Education (izumi.yamada@wur.nl)

(Student)assistenten

Erik-Jan Bijleveld, student assistant Wetenschappelijk rapporteren (erik-jan.bijleveld@wur.nl)

Lara Hermann, student assistant Scientific Writing Skills (lara.hermann@wur.nl)

Margot Sauter, student assistant Wetenschappelijk rapporteren (margot.sauter@wur.nl)

Helen Schepp, student assistant Scientific Writings Skills (helen.schepp@wur.nl)

Korinne Oldeboer, student assistant Scientific Writings Skills (korinne.oldeboer@wur.nl)

Sonakshi Shankar, student assistant presentation skills (sonakshi.shankar@wur.nl)

Colofon:

ISSN: 1875-1156

Redactie - R. Wesselink (voorzitter), M. Boerrigter,
J.M. Hendriks-Ruisbroek, M. Kop, M. Mulder.

Opmaak/drukwerk: Grafisch Service Centrum

© 2013, Leerstoelgroep Educatie- en competentiestudies
Hollandseweg 1, 6706 KN Wageningen
Wageningen Universiteit

Vindt u ons ECS Bulletin interessant en ontvangt u het nog niet? Dan kunt u zich gratis abonneren. Een telefoontje of email naar Jolanda Hendriks-Ruisbroek (0317-484343; jolanda.hendriks-ruisbroek@wur.nl) is voldoende.

De nummers van de voorgaande jaargangen zijn te downloaden vanaf www.wageningenur.nl/ecs ◀